

معمای هزار و ۸۰۰ میلیاردی لغو حج

در حالی که از مدت ها قبل شواهد نشان می داد حج امسال برگزار نمی شود، سازمان حج از مردم پول گرفت و حالا می گوید در صورت عودت وجه نوبت فرد عقب می افتد

ابوالقاسم رحمانی
دبیر گروه جامعه

۱۱، ۱۰ سال پیش بود، پدرم خوشحال از ثبت نام سفر حج به خانه آمد، البته نه حج تمتع، حج عمره! راستش را بخواهید می گفتند تمتع برای پولدارهاست! راست می

می گفتند، کافی بود نگاهی به آگهی های خرید و فروش فیش حج می انداختیم تا متوجه این مساله شویم. مبالغی که گاه تا چند ده میلیون، ۴۰ میلیون، ۷۰ میلیون و... هم می رسید. این مساله البته وقتی بغرنج تر بود که باید سال ها منتظر می نشستیم تا اگر اتفاقی نیفتد، متقاضی عمرش را به شما نهد و خلاصه اگر اتفاقات سیاسی و... رخ ندهد، عازم سرزمین وحی شود. از همان موقع یکی دیگر از

مسائلی که همیشه جلب توجه می کرد، جدال بانک های سر مساله ثبت نام متقاضیان حج بود. بانک ها سردست می شکاندند که متولی ثبت نام ما باشند، بالاخره اینکه افراد با میل و رضایت کامل، هزینه ای را نزد بانک ها به ودیعه بگذارند و برای سال های سال هم امکان دخل و تصرفی در آن نداشته باشند، موهبتی است که کمتر بانکی حاضر به چشم پوشی از آن خواهد بود. مثلاً همان سال اواخر دهه

۸۰ که آخرین دفعات ثبت نام حج بود (۱۰ سال هست که دیگر ثبت نامی صورت نمی گیرد) برای هر نفر مبلغی حدود ۶۰۰ هزار تومان برای ثبت نام حج عمره دریافت می کردند و این پول حالا سال هاست در حساب افراد خاک می خورد. (البته خاک خوردن به معنی عدم بهره برداری از این مبلغ نیست.) بعد از واقعه تلخ منا و جان باختن چند صد نفر از هموطنان مان در این واقعه و تیره و تار شدن روابط بین دو

کشور ایران و عربستان، همان اندک امید اعزام به حج عمره توسط متقاضیان را سال ها به تعویق انداخت و معلوم نیست بالاخره چه زمانی می توانند به آرزوی خود برسند و عازم این سفر شوند. با این تفاسیر اینجا چند مساله مورد سوال و مطالبه است؛ سوالات و مطالباتی که همگی حول مساله شفافیت قابل بررسی و انتظار است. در ادامه در ارتباط با این مطالبات می نویسم.

هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان پول زائران حج در حساب بانک مرکزی

مساله اول در ارتباط با حج تمتع ۹۹ است. شرایط خاص دنیا به دلیل شیوع کرونا خیلی زودتر از آخرین اعلام ها و اخبار در ارتباط با لغو بسیاری از زبدها و مراسم، نشان می داد که حج سال ۹۹ و این گردهمایی بزرگ مسلمانان در سرزمین وحی هم امسال امکان برگزاری ندارد و به عاقبت بسیاری دیگر از مراسم دچار خواهد شد. به هر شکل تلاش های بسیاری شد تا شاید این اتفاق متوجه برگزاری حج نشود و کشور عربستان بتواند با فراهم کردن شرایط خاصی برگزاری حج را امیسر کند. در هر حال این اتفاق نیفتاد و بالاخره اعلام شد حج تمتع سال ۹۹ برگزار نخواهد شد. بعد از این اتفاق اما حواشی و سوالاتی پیرامون عاقبت افرادی که پورسه ثبت نام را انجام داده و وجه لازم را پرداخت کرده اند، ایجاد شد که رئیس سازمان حج و زیارت در تشریح این مساله طی سخنانی گفت: «بعد از شیوع ویروس کرونا احتمالات پیش رو در زمینه حج ۹۹ و اعزام حجاج کشورمان دنبال کردیم و در همه اقدامات، اولویت ما حفظ سلامت حجاج و رویکرد بعدی نیز رعایت صلاح زائران بود. ما به عنوان یک کشور مسلمان خود را مکلف دانستیم پیش نهاداتی را به وزارت حج عربستان ارائه کرده تا در صورت برگزاری حج تمتع زمینه های ارتقای ایمنی و سلامت زائران، بیشتر و با قوت فراهم شود. در این راستا پروتکل سلامت با پوشش همه مراحل اجرایی حج اعم از غربالگری زائران قبل از حرکت از کشورهای مبدأ، زمان رسیدن به مقصد، حین انجام مناسک و به هنگام خروج از عربستان تدوین و به طرف عربستانی پیشنهاد و در این زمینه آمادگی خود را برای همکاری و همکاری اعلام کردیم. در ادامه اما رسیدن در ارتباط با هزینه دریافت شده از زائران حج تمتع ۹۹ افزود: «تعداد ۷۶ هزار و ۸۲۸ نفر جهت تشریف به حج ۹۹ ثبت نام انجام دادند و ۹۵ درصد از ثبت نام شدگان مرحله اول هزینه سفر خود معادل ۲۵ میلیون تومان (این رقم با احتساب سپرده اولیه، رقم سود آن و واریزی متقاضیان) را پرداخت کردند که وجوه واریزی توسط زائران جهت تامین دوسوم ارز مورد نیاز عملیات اجرایی حج را به بانک مرکزی واریز کردیم. با توجه به شیوع ویروس کرونا و لغو سفر حج از سوی عربستان، از مبلغ هزار و ۸۲۴ میلیارد تومان مبالغ واریزی زائران حج، مبلغ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان به منظور تامین ارز مورد نیاز حج و ذخیره آن برای تشریف زائران به حج ۱۴۰۰ به حساب بانک مرکزی واریز شد. رئیس سازمان حج و زیارت به دو نکته حائز اهمیت دیگر هم اشاره کرد، او گفت: «با توجه به شرایط اقتصادی حاکم بر جهان و تغییرات و نوسانات قیمت ارز، بزرگترین کمک برای زائرانی که در سال جاری ثبت نام کردند و مرحله اول هزینه سفر خود را انجام دادند و مقرر است سال آینده به حج مشرف شوند، ذخیره سازی و تثبیت ارز با نرخ امسال است که به این منظور معادل ریالی حدود ۲۰۰ میلیون دلار به بانک مرکزی واریز شده است. در صورت برگزار نشدن حج امسال، سازمان حج و زیارت به جای سرمایه گذاری ریالی به نیابت از این زائران قرارداد های مسکن و حمل و نقل و تدارکات را با لحاظ شرایط اضطراری در عربستان منعقد کرده و این خدمات در سال بعد بر مبنای قراردادهای امسال به زائران ما ارائه می شود و تحولات اقتصاد جهانی و نرخ برابری ارز و ریال و هرگونه افزایشی در نرخ ها متوجه هزینه های اعزام حجاج ما در سال آینده نخواهد شد. آن دسته از افرادی که ثبت نام کرده اند و در صورت عدم برگزاری حج قصد انصراف داشته باشند، اولویت های بعدی فراخوان و ثبت نام شده و جایگزین آنها می شوند.» این اظهارات رشیدیان ابهامات و البته سوالاتی را در ذهن ایجاد می کند، خصوصاً قسمت پایانی سخنان او، به هر حال مردم و متقاضیان حج تمتع ۹۹ کما فی السابق و بر اساس روال همیشگی اعزام ها، ثبت نام خود را انجام داده و مبالغی را که باید به حساب این سازمان واریز کرده اند، تا اینجا مساله ای هم نیست، منتها به دلیل شیوع کرونا و لغو برگزاری این مراسم این وجوه منطقی باید به حساب افراد بازگردد، چرا که شرایط اقتصادی فعلی زمینه سرمایه گذاری ها و جلوگیری از افت ارزش پول را فراهم کرده است و احتمالاً کسی مایل نیست در چنین شرایط بغرنج اقتصادی چنین سرمایه قابل توجهی جایی دیو بماند. این اقدام سازمان حج و زیارت و تهدید به اینکه کسانی که پول خود را پس بگیرند با اولویت های بعدی جایگزین می شوند، بیشتر شبیه گروگان گیری سرمایه است؛ سرمایه ای که اصلاً شفاف نیست که قرار است در کجا هزینه شود و این حدود هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان چه عایدی مضاعفی برای سازمان حج و زیارت خواهد داشت.

احتمالاً بیش از هزار میلیارد تومان در حساب متقاضیان عمره بلوکه شده است

برای مساله دوم بگذارید کمی به عقب برگردیم. ابتدای گزارش از سال ها انتظار متقاضیان اعزام به حج، هم حج تمتع و هم حج عمره نوشتیم؛ انتظاری که بخشی از آن متأثر از عوامل سیاسی و مناسبات بین کشورهاست و بخشی دیگر اما به خاطر حجج بالای تقاضا برای سفر به مکه مکرمه است. سید عبدالفتاح نواب، نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت چند روز پیش و در یک برنامه تلویزیونی آمار و اطلاعات جالبی را در ارتباط با تعداد متقاضیان و به صورت کلی وضعیت امور مربوط به حج در کشور ارائه کرد. نواب گفت: «یک میلیون و ۲۰۰ هزار ایرانی در نوبت حج تمتع هستند. هیچ کشوری سراغ ندارید که برای ۲۶ سال آینده متقاضی حج داشته باشد؛ در حالی که بیش از ۱۰ سال ثبت نام جدیدی هم صورت نگرفته است. اکنون برخی کشورها حتی سقف سهمیه خود را هم نمی توانند پر کنند، اما ما علاوه بر یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفری که در نوبت حج تمتع هستند، نزدیک به پنج میلیون و ۸۰۰ هزار نفر نیز در صف عمره داریم که نشانگر تعداد مشتاقان و متقاضیان این سفر معنوی است.»

به گفته نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت حدود هفت میلیون نفر، جمعاً در صف انتظار تشریف به حج عمره و تمتع هستند؛ جمعیت قابل توجهی که اگر قرار بر اعزام همه آنها باشد، تا ۲۶ سال آینده هیچ فرد جدیدی امکان اعزام نخواهد داشت و ظرفیت کشور ما از این لحاظ پر است. البته نکته قابل تامل هم این است که در ۱۰ سال اخیر در کشور ما هیچ ثبت نامی برای سفر به حج صورت نگرفته است و این صرفاً آمار افرادی است که ۱۰ سال پیش و قبل تر اقدام به ثبت نام کرده اند. اینجا اما سوای اعلام آمار، مطالبه جدی دیگری مطرح است، همان طور که در ابتدا گفتیم، هر یک از افراد برای ثبت نام حج، چه تمتع و چه عمره (اینجا با تمرکز بر حج عمره) مبالغ متغیری را متناسب با تعرفه ای که برای هر سال در نظر می گرفتند، پرداخت کرده اند. از چند ده هزار تومان تا چند صد هزار تومان که همگی در قالب ودیعه در حساب فرد بلوکه می شود و چند سالی هم هست که سودی به این سپرده ها تعلق می گیرد. با یک حساب سرانگشتی و البته لحاظ رقمی به عنوان میانگین (چون اطلاعات شفافیتی در این باره وجود ندارد) مثلاً ۲۰۰ هزار تومان و ضرب این رقم در تعداد پنج میلیون و ۸۰۰ هزار نفر متقاضیان حج عمره، هزار و ۱۶۰ میلیارد تومان پول (فارغ از ارزش پول در سال های متدای) در حساب متقاضیان حج عمره بلوکه شده است و معلوم نیست با این مبالغ هفتگت دقیقاً چه کاری صورت می گیرد.

در حاشیه

در موج سنگین کرونا به سر می بریم

محمد مهدی گوینا، رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر وزارت بهداشت گفت: «کرونا هر آن در حال تغییر است و برخی موارد که اعلام شده بود در جلوگیری از شیوع آن موثر است، ممکن است در آینده مشخص شود که تأثیری ندارد. برای مثال روزی گذشته می شد این بیماری تنها دستگاه تنفسی را درگیر می کند اما امروز مشخص شده همه دستگاه های بدن را می تواند درگیر کند. بی تردید اگر بگوییم این ویروس روز به روز پیچیده تر می شود، اغراق نکرده ایم. امروز ۱۰ برابر بیش از آنچه در بیمارستان ها شناسایی می کنیم، خارج از بیمارستان شناسایی می شوند؛ به شکلی که در برخی استان ها بیش از ۱۰ برابر شناسایی بیماراران به صورت سریایی انجام می شود که همین موضوع یکی از رهنمائی های موفقیت وزارت بهداشت بوده است. ما در موج سنگین بیماری به سر می بریم و باید طوری مدیریت کنیم که مردم کمتر به بیمارستان ها و بخش های مراقبت ویژه بروند و تعداد فوتی ها کاهش پیدا کند. البته این مدیریت سخت و پیچیده است. این در حالی است که هنوز درمان قطعی برای این بیماری وجود ندارد. نه اینکه فکر کنیم خیلی عالی هستیم؛ قطعاً ایراد داریم، اما نگرانی ها از این است که هنوز واکنشی برای این بیماری پیدا نشده، داروی قطعی درمان ندارد و بی تردید ما با موج بعدی بیماری روبه رو خواهیم شد. از سوی دیگر نمی دانیم در فصل سرما چه اتفاقی می افتد.»

اساسنامه هلال احمر تغییر می کند؟

محمد نصیری، سخنگوی جمعیت هلال احمر در مورد دیدارهای اخیر رئیس جمعیت با برخی نمایندگان مجلس و مطالبه هلال احمر از مجلس یازدهم گفت: «در حوزه قوانین و مقررات اقدامات خوبی انجام شده است، مخصوصاً در مورد قانون مدیریت بحران که تا اسین آن تأثیر زیادی در حوزه شفاف سازی مقررات و روشن شدن وظایف هلال احمر داشت. این اقدامات در تعامل با مجلس انجام شد اما در حال حاضر یکی از موضوعاتی که جزء دغدغه های ماست و ما از مجلس می خواهیم که به ما کمک کند، موضوع اصلاح و تغییر در اساسنامه این تشکل است، البته منظور از تغییر این نیست که همه چیز تغییر کند اما در مورد ماهیت یک تشکل مردم نهاد و موارد اینچنینی نیازمند تغییر در اساسنامه هستیم که امیدواریم مجلس جدید به ما کمک کند. ما پیش نویس این لایحه را آماده کرده ایم و به دولت داده ایم، پس از آن دولت باید با انجام اقدامات لازم آن را به مجلس ارائه دهد. البته مجلس شورای اسلامی در زمینه بودجه نیز بخش زیادی برعهده دارد و با توجه به اینکه بر اساس قانون جدید مدیریت بحران کشور یک سری وظایف جدید نیز به هلال احمر واگذار شده است، امیدواریم این موضوع نیز مورد توجه مجلس قرار داشته باشد. البته باید گفت تاکنون نیز همکاری خوبی وجود داشته است.»

۹۵ درصد مسافران مترو ماسک می زنند

پیروز حناچی، شهردار تهران در خصوص کمبود مترو و اتوبوس، اظهار کرد: «مترو حمل و نقل عمومی مهم ترین موضوع ماست و شهروندان نیز حل آلودگی هوا و ترافیک را از ما مطالبه دارند که راه حل اصلی آن توسعه حمل و نقل عمومی است، اما بودجه شهرداری به تنهایی کافی نیست و توسعه حمل و نقل یک موضوع حاکمیتی است. ساخت یک خط مترو ۱۰ هزار میلیارد تومان هزینه دارد که با بودجه شهرداری امکان پذیر نیست.» شهردار تهران در تشریح دلایل افتتاح نشدن ایستگاه های جدید اظهار کرد: «یک دلیل پرداخت نکردن بهای اوراق مشارکت توسط بانک آینده بود و دلیل دیگر تحریم ها بوده است که ما را در تامین تجهیزات با مشکل مواجه کرد.» وی با اشاره به سخنان روز گذشته استاندار مبنی بر عدم رعایت فاصله گذاری اجتماعی در اتوبوس و مترو گفت: «من با عدد صحبت می کنم و وضعیت مترو و اتوبوس از نظر مسافر کمتر شده است، چرا که مادر مترو یک میلیون و ۸۰۰ هزار سفر را پوشش می دادیم اما حالا این عدد به حدود یک میلیون رسیده و با اجرایی شدن ماسک در مترو که در راستای رعایت فاصله گذاری اجتماعی بود، توانستیم تا حدودی این فاصله را رعایت کنیم، به گونه ای که در حال حاضر در مترو بیش از ۹۵ درصد ماسک می زنند اما در مورد مابقی افراد ما امکان برخورد قهری نداریم و پلیس نیستیم ولی اگر ستاد کرونا تشخیصی دهد باید وارد عمل شویم.»